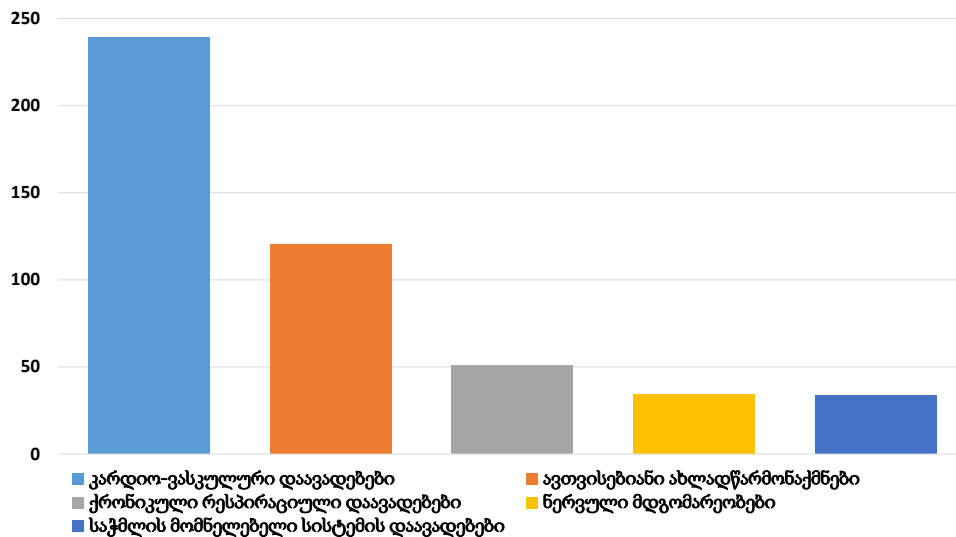

საქმლის მომწოდებელი სისტემის დაავადებების გავრცელების თავისებურებები, 2017

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის შეფასებითი მონაცემებით, 2016 წელს მსოფლიოში საქმლის მომწოდებელი სისტემის დაავადებები არაგადამდებ დაავადებათა შორის სიკვდილობის მეხუთე მიზეზს წარმოადგენდა (დაავადებათა ძირითადი ჯგუფების მიხედვით; გულ-სისხლძარღვთა, ავთვისებიანი ახალწარმონაქმნების, რესპირატორული დაავადებების და ნერვული მდგომარეობების შემდეგ) (სურათი 1).

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის შეფასებითი მონაცემებით, 2016 წელს მსოფლიოში აღირიცხა საქმლის მომწოდებელი სისტემის დაავადებებით გარდაცვალების 2 529 980 შემთხვევა, რაც საერთო სიკვდილიანობის 4.5%-ს შეადგენდა; საქმლის მომწოდებელი სისტემის დაავადებებიდან გარდაცვლილთა დიდი რიცხვით გამოირჩეოდა ღვიძლის ციროზით გარდაცვლილები (1 254 000 გარდაცვლილი მსოფლიო მასშტაბით), რამაც 2016 წელს საერთო სიკვდილიანობის 2.2% შეადგინა.¹

სურათი 1. აგდ სიკვდილიანობის გამომწვევი 5 უხშირესი მიზეზი, სიკვდილიანობის უხეში მაჩვენებლების (CDR) მიხედვით

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის შეფასებითი მონაცემებით 2016 წელს მსოფლიო მასშტაბით საქმლის მომწოდებელი სისტემის დაავადებებზე მოდიოდა 88 849 000 დაკარგული სიცოცხლის წელი; მათ შორის, ღვიძლის ციროზზე - 45 287 000 დაკარგული სიცოცხლის წელი.²

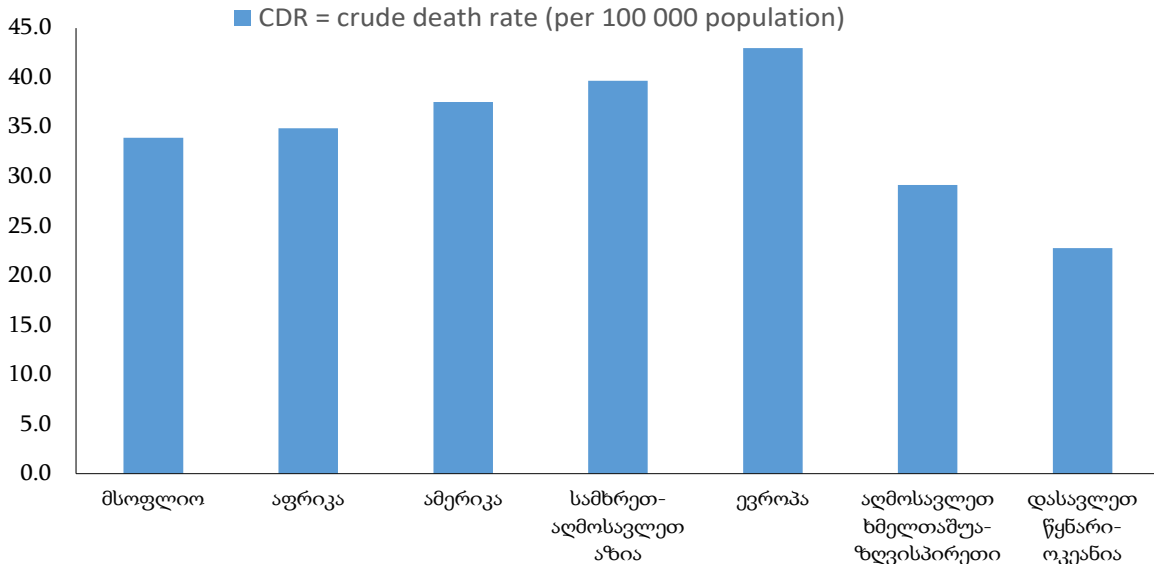
საქმლის მომწოდებელი სისტემის დაავადებებით სიკვდილიანობა მსოფლიოში რეგიონების მიხედვით განსხვავდება. კერძოდ, სიკვდილიანობის უხეში მაჩვენებლები

¹ http://www.who.int/healthinfo/global_burden_disease/estimates/en/index1.html

² http://www.who.int/healthinfo/global_burden_disease/estimates/en/index2.html

მაღალია ევროპაში და სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიაში, დაბალია აღმოსავლეთ ხმელთაშუაზღვისპირეთში და დასავლეთ წყნარი-ოკეანის რეგიონში³ (სურათი 2).

სურათი 2. საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებებით სიკვდილიანობის უხეში მაჩვენებლები რეგიონების მიხედვით, 2016

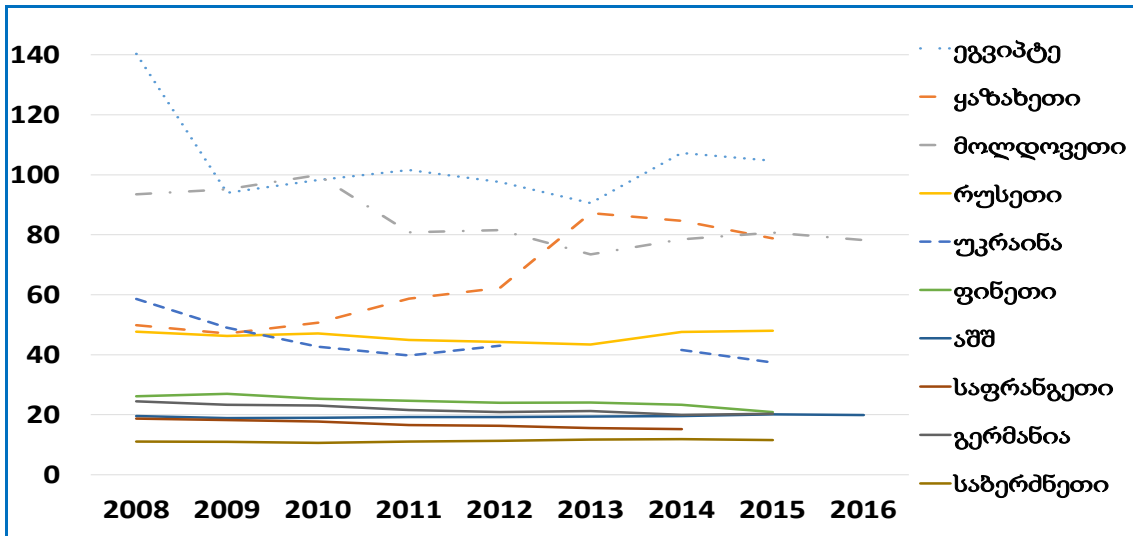

საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებებით სიკვდილობის სტანდარტიზებული მაჩვენებლები სხვადასხვა ქვეყნების მიხედვით, მკვეთრად განსხვავებულია. ეს მაჩვენებელი მაღალია აფრიკისა (ეგვიპტე) და ყოფილი საბჭოთა კავშირის ზოგიერთ ქვეყანაში (ყაზახეთი, მოლდოვეთი, რუსეთი), დაბალია ევროპის ქვეყნებში⁴ (სურათი 3).

სურათი 3. საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებებით სიკვდილიანობის სტანდარტიზებული მაჩვენებლები, ეგვიპტე, ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნები, აშშ, ევროკავშირი, 2016

³ http://www.who.int/healthinfo/global_burden_disease/estimates/en/

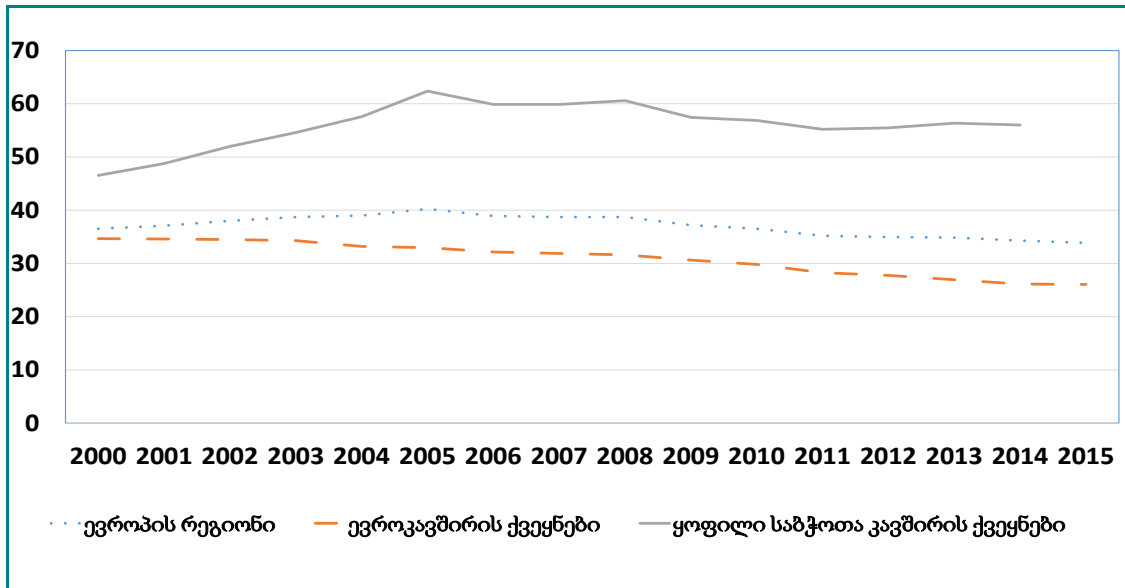
⁴ <http://apps.who.int/healthinfo/statistics/mortality/whodpms/>

საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებებით სიკვდილიანობის ტენდენცია ევროპის რეგიონის ქვეყნებისათვის 2000 წლიდან 2005 წლამდე მზარდია. შემდგომ შეინიშნება თანდათანობითი შემცირება 2015 წლამდე. ანალოგიური ტენდენციისაა სიკვდილიანობის მრუდი ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნებისათვის იმ განსხვავებით, რომ სიკვდილიანობის მაჩვენებლები, ევროპის რეგიონის ქვეყნებთან შედარებით, მაღალია. რაც შეეხება სიკვდილიანობის მაჩვენებლებს ევროკავშირის ქვეყნებში იგი უფრო დაბალია და 2000 წლის შემდეგ სტაბილურად მცირდება⁵ (სურათი 4).

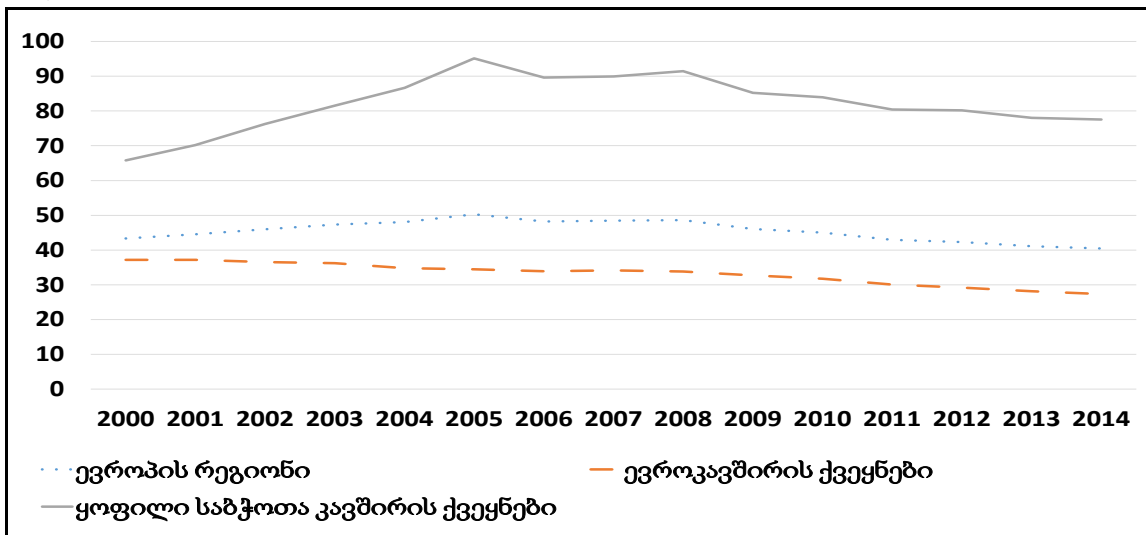
სურათი 4. საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებებით სიკვდილიანობის სტანდარტიზებული მაჩვენებლები, ევროპის რეგიონი, ევროკავშირი, ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნები, 2016

⁵ https://gateway.euro.who.int/en/indicators/hfamdb_291-sdr-diseases-of-the-digestive-system-per-100-000/visualizations/#id=29881&tab=table

ანალოგიური ტენდენციებით ხასიათდება ევროპის რეგიონში საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებებით ნაადრევი სიკვდილიანობა 30-69 წლის მოსახლეობისათვის⁶ (სურათი 5).

სურათი 5. საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებებით ნაადრევი (30-69) სიკვდილიანობის სტანდარტიზებული მაჩვენებლები, ევროპის რეგიონი, ევროკავშირი, ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნები, 2016

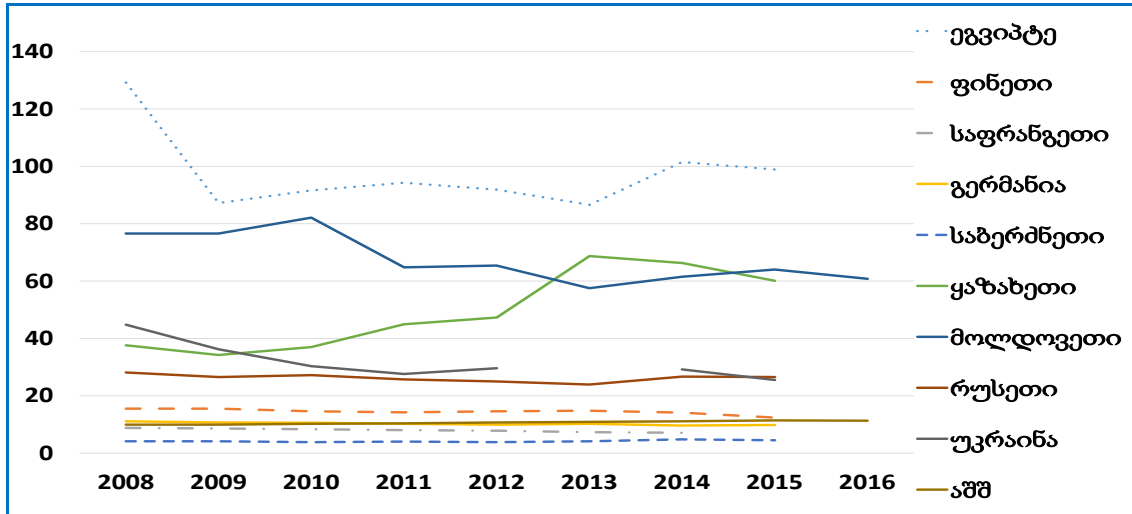

ღვიძლის დაავადებით სიკვდილიანობის სტანდარტიზებული მაჩვენებლები მსოფლიოს მასშტაბით არაერთგავროვანია. სიკვდილიანობა მაღალია ევგიპტეში და ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნებში, დაბალია - განვითარებულ ქვეყნებში⁷ (სურათი 6).

⁶ https://gateway.euro.who.int/en/indicators/hfa_302-1993-sdr-digestive-diseases-30-69-years-both-sexes/visualizations/#id=27425&tab=graph

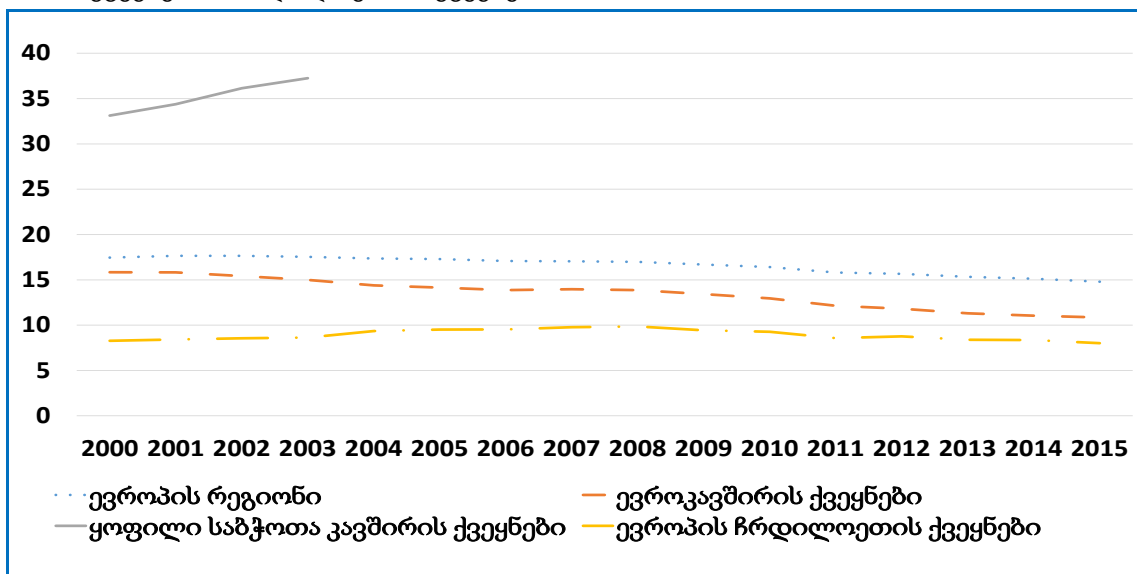
⁷ <http://apps.who.int/healthinfo/statistics/mortality/whodpms/>

სურათი 6. ღვიძლის დაავადებით სიკვდილიანობის სტანდარტიზებული მაჩვენებლები მსოფლიოში, 2016

ღვიძლის ქრონიკული დაავადებით სიკვდილიანობის ტენდენცია 2000-2002 წლებში ევროპის რეგიონისათვის მზარდია, რის შემდეგაც მაჩვენებელი სტაბილურად იკლებს. ევროკავშირის ქვეყნებში ღვიძლის ქრონიკული დაავადებით სიკვდილიანობის სტანდარტიზებული მაჩვენებელი 2000-2016 წლებში კლებადია. ჩრდილოეთის ქვეყნებში ამ დაავადებებით სიკვდილიანობა კიდევ უფრო დაბალია, ვიდრე რეგიონის სხვა ქვეყნებში, თუმცა 2000-2008 წლებში შეიმჩნეოდა მცირედი ზრდა⁸ (სურათი 7).

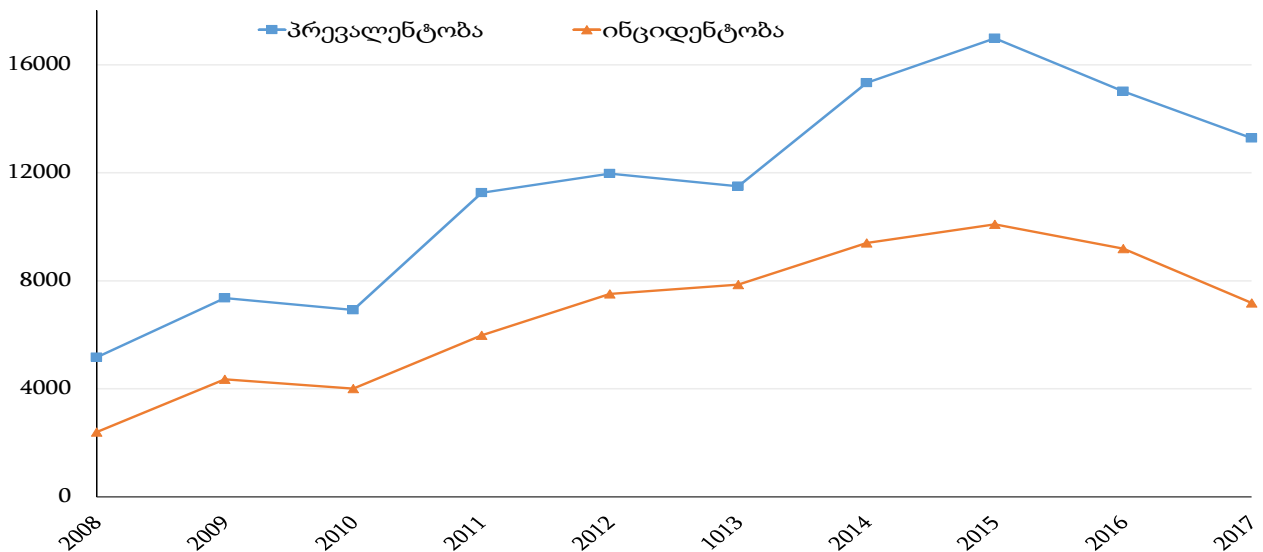
სურათი 7. ღვიძლის ქრონიკული დაავადებითა და ციროზით სიკვდილიანობის სტანდარტიზებული მაჩვენებლები, ევროპის რეგიონი, ევროკავშირი, ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნები, ჩრდილოეთის ქვეყნები, 2016

⁸ https://gateway.euro.who.int/en/indicators/hfa_236-1860-sdr-chronic-liver-disease-and-cirrhosis-all-ages-per-100-000/

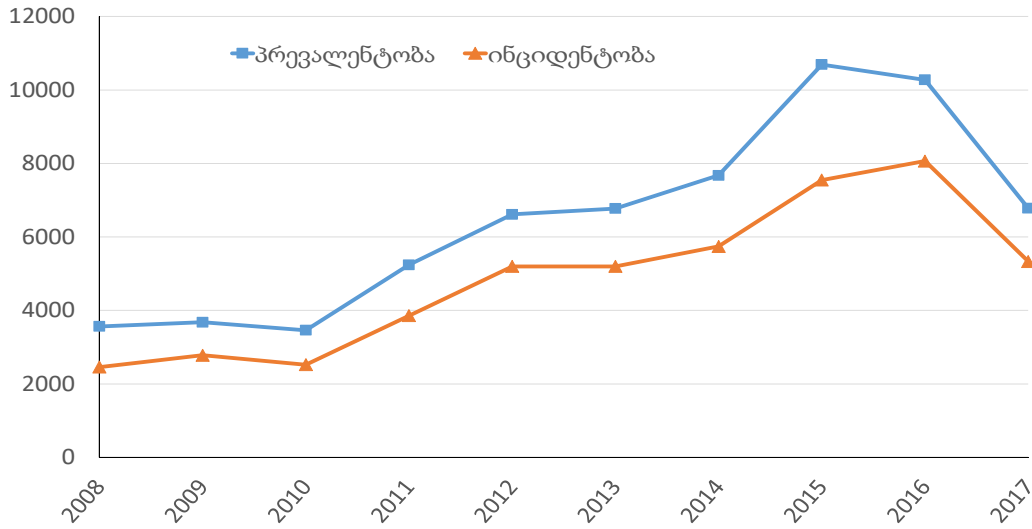
2017 წელს საქართველოში საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებების დიაგნოზით რეგისტრირებულია 495 203 ავადმყოფი (პრევალენტობა - 13 283.3). სიცოცხლეში პირველად დადგენილი დიაგნოზით აღრიცხულია 267 788 ავადმყოფი (ინციდენტობა – 7 183.1). 2017 წელს, წინა წელთან შედარებით, აღინიშნა პრევალენტობის და ინციდენტობის მაჩვენებლების მნიშვნელოვანი კლება. 2008-2015 წლებში, როგორც პრევალენტობის, ასევე ინციდენტობის დინამიკა, ძირითადად მზარდია; ამ მხრივ გამონაკლისია 2010 და 2013 წლები. 2015 წლის შემდეგ საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებების პრევალენტობა და ინციდენტობა მკვეთრად კლებულობს (სურათი 8).

სურათი 8. საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებების პრევალენტობა და ინციდენტობა 2008-2017 საქართველო

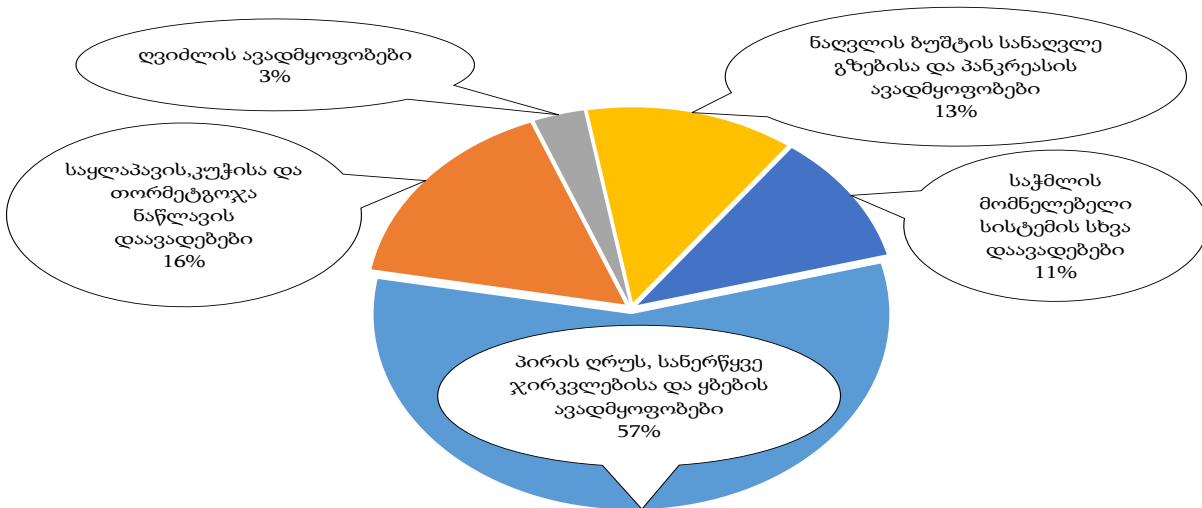
ბავშვთა ასაკში (15 წლამდე) საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებების დიაგნოზით 2017 წელს რეგისტრირებულია 50 095 ავადმყოფი (პრევალენტობა – 6 779.5). სიცოცხლეში პირველად დადგენილი დიაგნოზით აღრიცხულია 39 396 ავადმყოფი (ინციდენტობა – 5 331.6). 2008-2015 წლებში ბავშვთა ასაკში პრევალენტობის და ინციდენტობის დინამიკა ძირითადად მზარდია (გამონაკლისია - 2010 წელი). 2016 წელს ახალი შემთხვევების ზრდის ფონზე, შემცირდა გავრცელების მაჩვენებელი, ხოლო 2017 წელს პრევალენტობაც და ინციდენტობაც მკვეთრად შემცირდა (სურათი 9).

სურათი 9. საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებების პრევალენტობა და ინციდენტობა ბავშვებში, საქართველო, 2008-2017

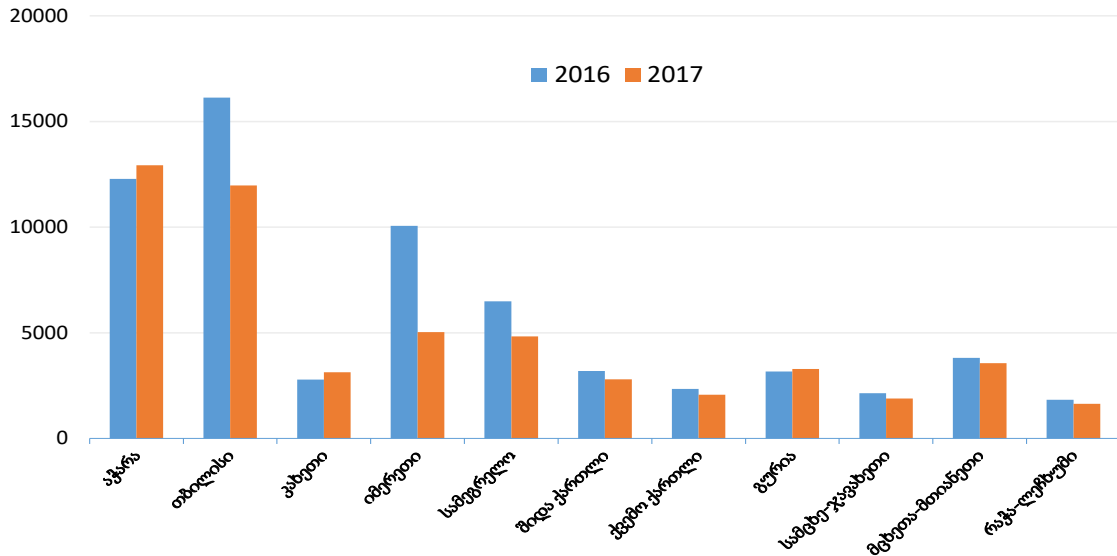
2017 წელს საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებების შინაგან სტრუქტურაში პირველ ადგილს იკავებს პირის ღრუს, სანერწყვე ჯირკვლებისა და ყბების ავადმყოფობები. დაავადებათა ამ ჯგუფზე მოდის პრევალენტობის 57%. საყლაპავის, კუჭისა და თორმეტგოჯა ნაწლავის დაავადებებზე მოდის 16%, ნაღვლის ბუშტის სანაღვლე გზებისა და პანკრეასის ავადმყოფობებზე 13%, საჭმლის მომნელებელი სისტემის სხვა დაავადებებზე მოდის 11% (სურათი 10).

სურათი 10. საჭმლის მომნელებელი სისტემის რეგისტრირებული შემთხვევების შინაგანი სტრუქტურა, საქართველო. 2017

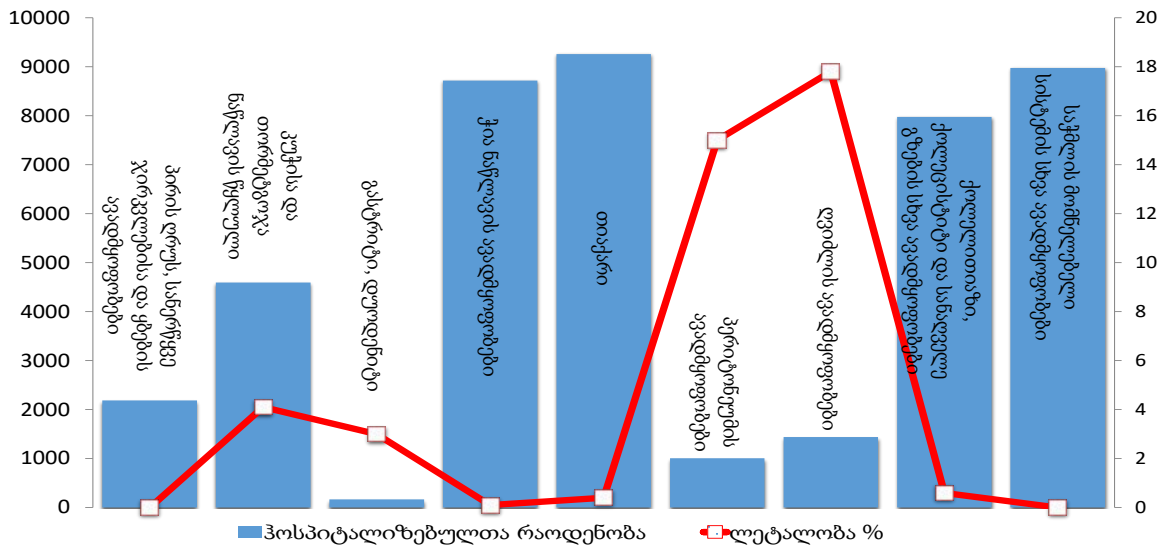

2017 წელს საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებების ინციდენტობა რეგიონების მიხედვით არათანაბრადაა განაწილებული. მაღალი ინციდენტობაა აჭარაში, თბილისში, იმერეთსა და სამეგრელოში. მაჩვენებელი დაბალია სამცხე-ჯავახეთში და რაჭა-ლეჩხუმში. 2016 წელთან შედარებით, რეგიონების უმეტესობაში აღინიშნა ინციდენტობის მაჩვენებლების კლება, თუმცა 2017 წელს აჭარაში და კახეთში ავადობამ მოიმატა (სურათი 11).

სურათი 11. საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებთა ინციდენტობა რეგიონების მიხედვით საქართველო, 2016-2017

2017 წელს საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებით სტაციონარში გატარდა 44 311 ავადმყოფი. ყველაზე დიდ ჯგუფს შეადგენენ თიაქარით, ჭია ნაწლავის დაავადებებით და საჭმლის მომნელებელი სისტემის სხვა დაავადებებით ჰოსპიტალიზებულები. ჰოსპიტალური ლეტალობა მაღალია ღვიძლის, პერიტონიუმის და კუჭისა და თორმეტგოჯა ნაწლავის წყლულით დაავადების შემთხვევაში (სურათი 12).
სურათი 12. საჭმლის მომნელებელი სისტემის ჰოსპიტალიზაციის და ლეტალობის შინაგანი სტრუქტურა, საქართველო. 2017

2017 წელს სტაციონარებში საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებით ჰოსპიტალიზებულთა შორის (44 311) მკურნალობა ლეტალურად დასრულდა 1 068 შემთხვევაში. ლეტალობის მაჩვენებელია - 2.4%. 2017 წელს სტაციონარებში ლეტალობის მაჩვენებლით, დაავადებათა კლასების მიხედვით, საჭმლის მომნელებელი სისტემის ავადმყოფობები მეშვიდე ადგილზეა (იხ. ცხრილი 1).

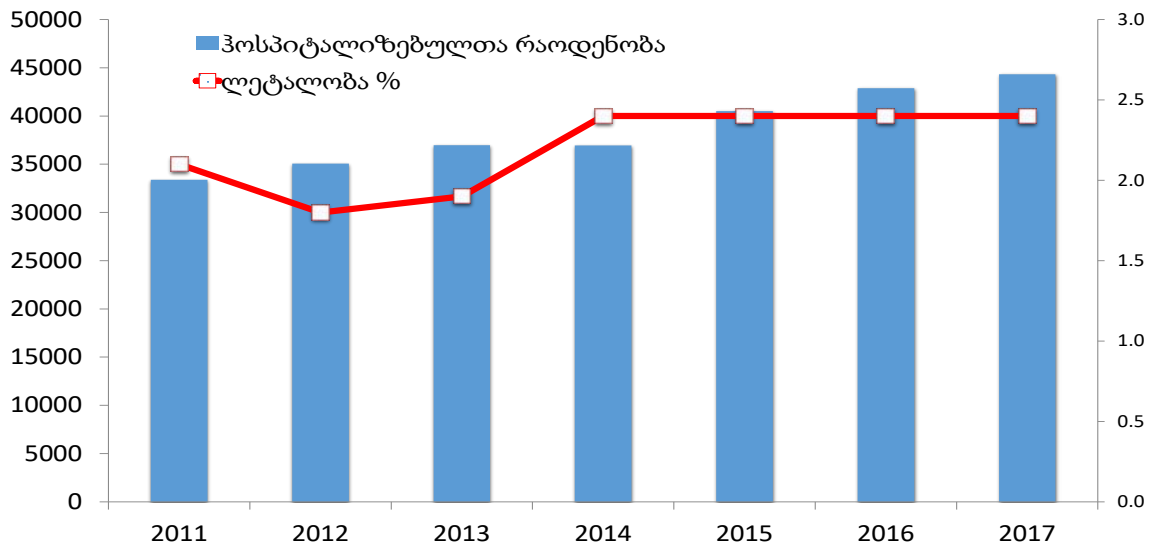

ცხრილი 1. ლეტალობის სტრუქტურა სტაციონარებში დაავადებათა კლასების მიხედვით, საქართველო. 2017

კლინიკური სიმპტომები,ნიშნები და გადახრები ნორმიდან,რომლებიც არ არის შეტანილი სხვა რუბრიკებში	10,0
პერინატალურ პერიოდში განვითარებული ზოგიერთი მდგომარეობა	4,9
სისხლის მიმოქცევის სისტემის ავადმყოფობები	4,6
სიმსივნეები	3,7
სისხლის და სისხლმზადი ორგანოების ავადმყოფობები	3,6
სუნთქვის ორგანოთა ავადმყოფობები	3,0
საჭმლის მომნელებელი სისტემის ავადმყოფობები	2,4

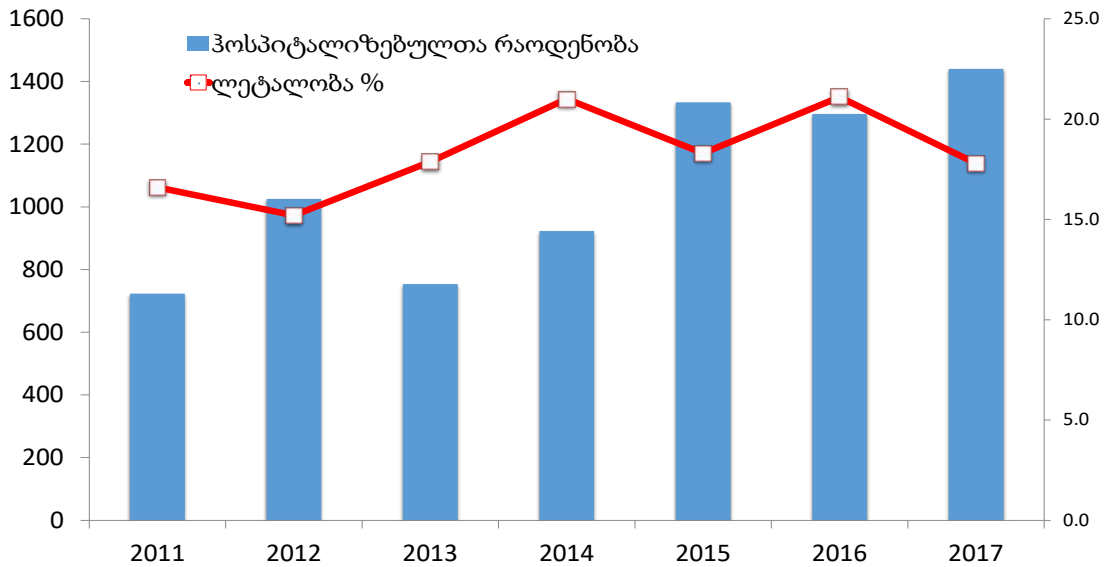
საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებით ჰოსპიტალიზებულთა რაოდენობა 2011-2017 წლებში იზრდება. ამ დაავადებათა ლეტალობა ბოლო ოთხი წლის მანძილზე უცვლელად 2.4 პროცენტის ნიშნულზეა (სურათი 13).

სურათი 13. საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებით ჰოსპიტალიზაციის და ლეტალობის დინამიკა, საქართველო. 2011-2017

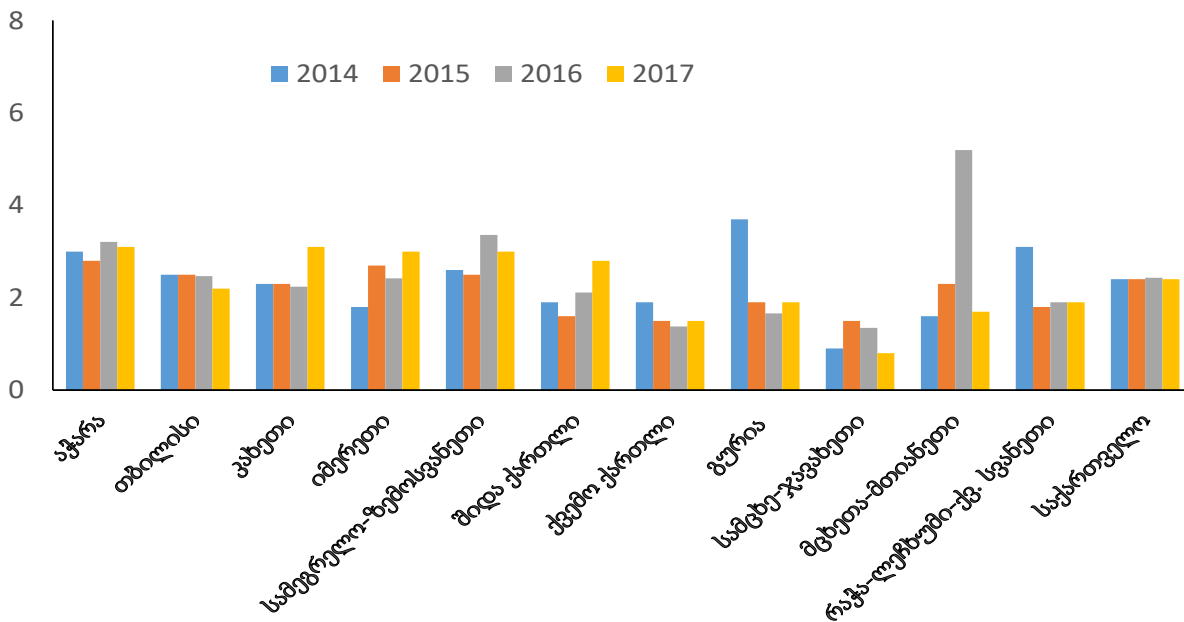
საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებათა ლეტალობაში წამყვანი ადგილი ღვიძლის დაავადებებს უჭირავს. ამ ჯგუფის დაავადებებით ჰოსპიტალიზებულთა რაოდენობა 2011-2017 წლებში მზარდია. 2011-2017 წლებში ლეტალობის პროცენტი ჰოსპიტალიზებულთა შორის საკმაოდ მაღალია და 25-21% ფარგლებში მერყეობს (სურათი 14).

სურათი 14. ღვიძლის დაავადებების ჰოსპიტალიზაციის და ლეტალობის დინამიკა, საქართველო. 2011-2017

2017 წელს სტაციონარებში საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებების მაღალი ლეტალობა აღირიცხა აჭარაში, კახეთში, იმეთში და სამეგრელო-ზემო სვანეთში. აჭარაში და სამეგრელო-ზემო სვანეთში ლეტალობა 2014-2017 წლებშიც მაღალი იყო. განსაკუთრებით მაღალი იყო ლეტალობა 2016 წელს მცხეთა-მთიანეთში (სურათი 15).

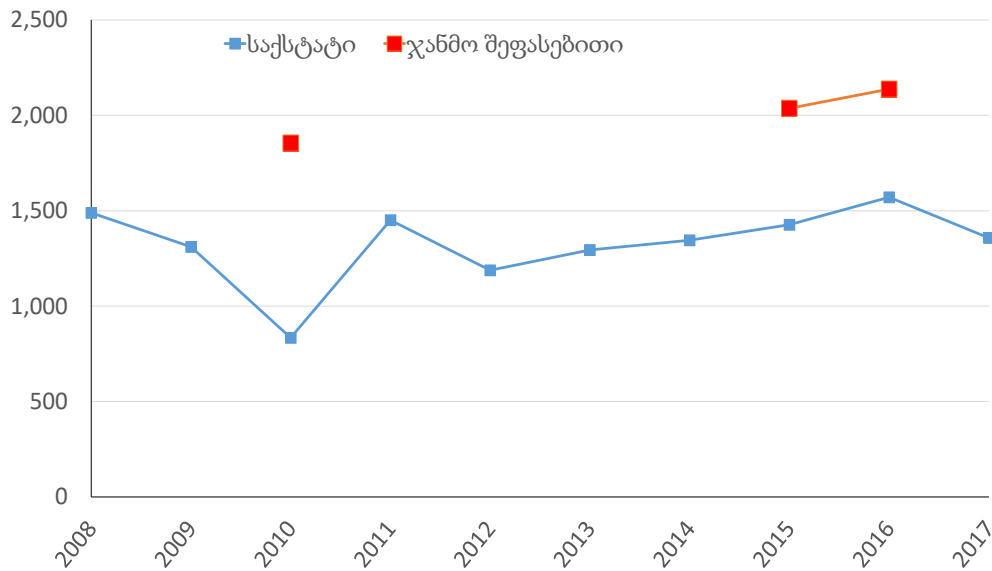
სურათი 15. საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებების ჰოსპიტალური ლეტალობა რეგიონების მიხედვით, საქართველო. 2014-2017

2017 წელს საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებით რეგისტრირებული 495 203 პაციენტიდან გარდაიცვალა 1 358 (0.27%).

2017 წელს საქართველოში საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებებით გარდაიცვლილთა რიცხვი 13%-ით ნაკლებია 2016 წელთან შედარებით. მრავალწლიან დინამიკაში ჩანს, რომ 2016 წელს აღირიცხა გარდაცვლილთა მაქსიმალური რაოდენობა 2008-2017 წლებში. აღსანიშნავია, რომ საქსტატის მიერ აღრიცხული გარდაცვლილთა რაოდენობები გაცილებით ნაკლებია ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის შეფასებითი მონაცემებით გამოთვლილ ოდენობებზე^{9,10} (სურათი 16).

სურათი 16. საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებებით გარდაცვლილთა რაოდენობა, საქართველო (საქსტატი და ჯანმო შეფასებითი)

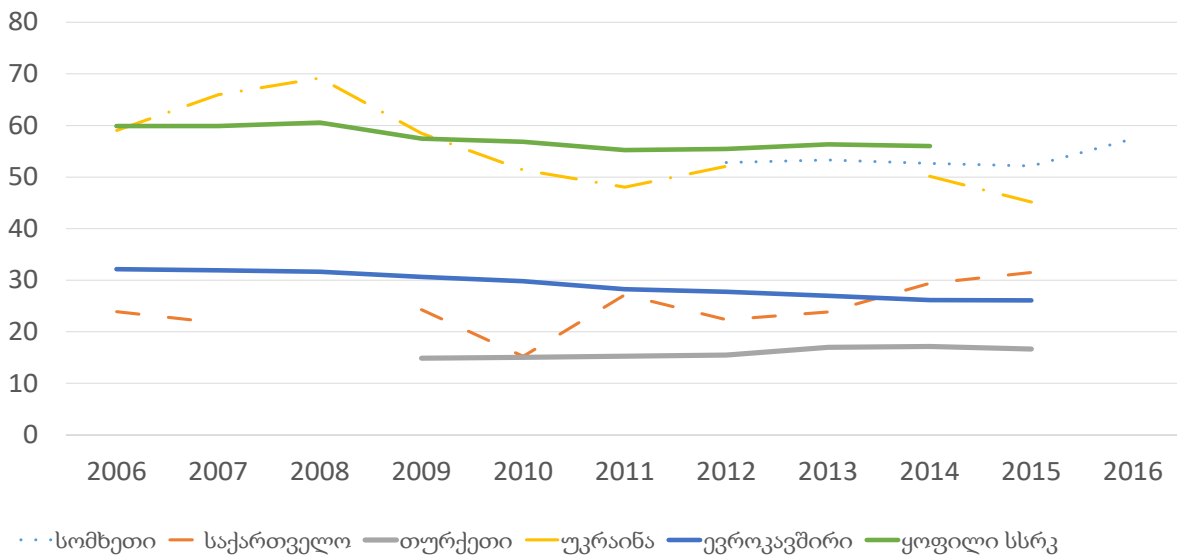
ევროპის ჯანდაცვის საინფორმაციო პორტალის მონაცემებით, საქართველოში 2006-2015 წლებში, საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებებით სიკვდილიანობის სტანდარტიზებული მაჩვენებელი, ცვალებადი ტენდენციისაა. 2014 წლამდე იგი უფრო დაბალი იყო, ვიდრე ევროკავშირის ქვეყნებში, მაგრამ 2014-2015 წლებში სიკვდილიანობამ მოიმატა და გადააჭარბა ევროკავშირის მაჩვენებელს, თუმცა იგი მაინც ნაკლებია, ვიდრე ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნებში¹¹ (სურათი 17).

სურათი 17. საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებებით სიკვდილიანობის სტანდარტიზებული მაჩვენებელი 100 000 მოსახლეზე

⁹ http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=163&lang=geo

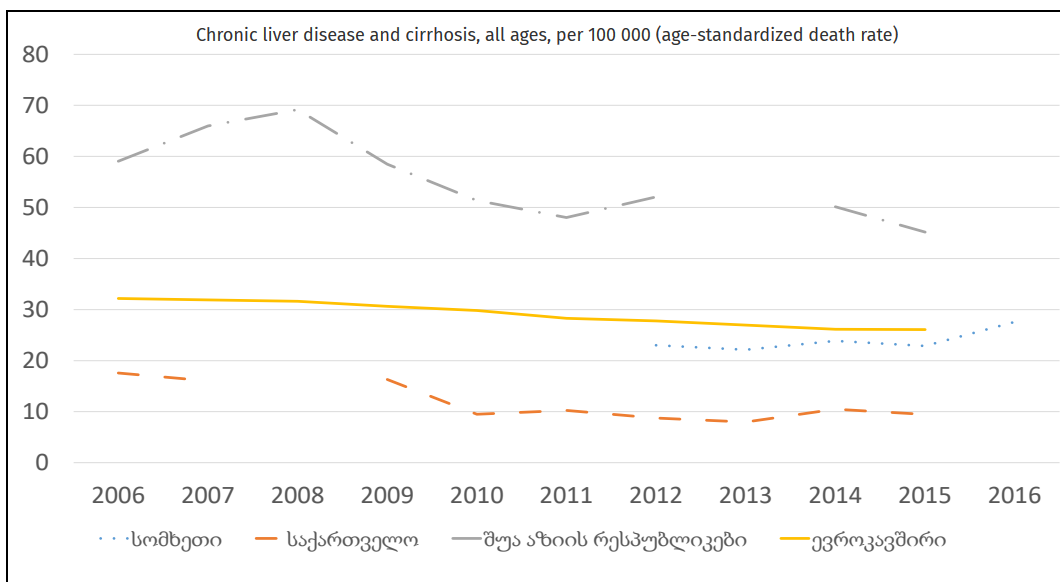
¹⁰ http://www.who.int/healthinfo/global_burden_disease/estimates/en/

¹¹ https://gateway.euro.who.int/en/indicators/hfamdb_291-sdr-diseases-of-the-digestive-system-per-100-000/

ევროპის ჯანდაცვის საინფორმაციო პორტალის მონაცემებით, ღვიძლის ქრონიკული დაავადებებით და ციროზით სიკვდილიანობის სტანდარტიზებული მაჩვენებელი 2006-2015 წლებში საქართველოში უფრო დაბალია, ვიდრე ევროკავშირის ქვეყნებში, სომხეთში და შუა აზიის რესპუბლიკებში¹² (სურათი 18).

სურათი 18. ღვიძლის ქრონიკული დაავადებებით და ციროზით სიკვდილიანობის სტანდარტიზებული მაჩვენებელი 100 000 მოსახლეზე

¹² https://gateway.euro.who.int/en/indicators/hfa_236-1860-sdr-chronic-liver-disease-and-cirrhosis-all-ages-per-100-000/visualizations/#id=19172

